

Dayton u Bosni i Hercegovini: 18 godina Eksperimenta Demokratskog Upravljanja

Dr. Haris Alibašić

12. februar, 2014

Sažetak

Bosna i Hercegovina (BiH) i njeni građani se suočavaju sa značajnim izazovima u trenutnom geopolitičkom kontekstu u regiji, promašenim ustavnim poretkom, dugotrajnim podjelama, kao i političkim utjecajima koje susjedne zemalje i dalje ostvaruju u BiH. Prošlo je osamnaest godina nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma, a sve je vise poziva za reformu i reviziju Dejtonskog sporazuma u cilju ostvarivanja robustnijeg političkog sistema i kako bi se omogućilo da se BiH pridruži Europskoj uniji. Potreba za značajne političke i značajne promjene koja bi bila podržana od strane međunarodne zajednice je sve važnija. Trenutni politički i pravni sistem Bosne i Hercegovine je rezultat rata koji je opustošio zemlju ali i na brzinu izgrađenog Dejtonskog mirovnog sporazuma. Neki od ključnih elemenata političkih, pravnih, ekonomskih i pravosudnih u Bosni i Hercegovini su stvorenici od strane američke administracije. Da bi se ocijenio postojeći sistem Bosne i Hercegovine i predstavile potencijalne ideje za dugoročno rješenje krize u BiH, važno je da se preispita sistem upravljanja u Sjedinjenim Američkim Državama (SAD) i osnovni demokratski principi u SAD. Uspjeh stila demokratskog upravljanja SAD i procesa javne politike pruža vitalne naznake za dugoročnu političku, pravnu, ekonomsku i pravosudnu održivost Bosne i Hercegovine. Najočitija razlika između uprave i politike u Sjedinjenim Američkim Državama i gorućih pitanja koja prijete demokraciji u Bosni i Hercegovini u činjenici da u SAD političke stranke raspravljaju o ekonomskim, političkim i socijalnim pitanjima, dok u BiH političari raspravljaju o nacionalnim i etničkim pitanjima. Ova preosjetljivost spornim domaćim pitanjima dovodi do političkog zastoja i nedostatka napretka. Socijalni nemiri koji su 2014 kulminirali u masovne proteste su rezultat nedostatka i slabe provedbe mirovnog sporazuma.

Napomena: *Ovaj rad se nadovezuje na prethodnu analizu povodom 15 godina*

Daytonskog mirovnog sporazuma objavljenom od istog autora u Aprilu 2011e i objavljena od strane Instituta za istraživanje genocida, Kanada.

Table of Contents

Uvod 2

Problemi u BiH..........3

Uvod

Otkako je potpisana Daytonski mirovni sporazum 1995e godine, redale su se godine progresa i debakla u Bosni i Hercegovini (BiH). Pregled situacije u posljednje tri godine daje neprikosnovenu predstavu o nespremnosti međunarodne zajednice da bi se preduzeli odlučni koraci potrebni za razbijanje zastoja zbog jednostavne proceduralne promjene. Politički zastoj u Bosni i Hercegovini i dalje traje, kao što je istaknuo Visoki predstavnik međunarodne zajednice za BiH "politički lideri su ponovno propustili priliku da isprave diskriminatorne odredbe u izbornom sistemu", a što je "zahtijevao i Europski sud za ljudska prava" (Vijeće sigurnosti UNa, 2013). I 2012e godine, napominje se kako je zemlja bila u previranju, na što je Visoki predstavnik ukazao u izvještaju Vijeću sigurnosti (2011) "vlada na državnoj razini ne postoji, a više od godinu dana nakon održavanja općih izbora u oktobru 2010e, a imenovanje političkih čelnika u Vijeće ministara BiH je i dalje u zastaju." Iako se većina bolesti u zemlji može pripisati Daytonskom sporazumu i diskursu koji je stvoren zbog nejasnoća i složenosti provedbe Sporazuma, puno se toga može zaključiti i iz komentara u godišnjim izvještajima od strane Visokog predstavnika. Osim nebrige međunarodne zajednice za napredak Bosne i Hercegovine i ustanova države od strane lidera u manjem entitetu, Republici Srpskoj (RS), i nestalnost u provedbi Daytonskega sporazuma dovodi do perpetualnog zastoja u napretku u državi. Nedavni masovni protesti koji su kulminirali nasiljem najvećim dijelom u Federaciji BiH su posljedica nebrige političara za socijalna pitanja u BiH, ali najviše su prouzročeni nedostacima i nesprovedbi Dejtonskog sporazuma (Judah, 2014; Hopkins, 2014).

Problemi u BiH

Prepreke koje nameće Dejtonski sporazum su dodatno otežane činjenicom da političari iz manjeg entiteta u BiH, Republici Srpskoj (RS) nisu voljni da doprinesu pozitivnom napretku u implementaciji Dejtonskog sporazuma, odnosno Aneksa 7, člana I Dejtonskog mirovnog sporazuma, a koji se tiče prava izbjeglica da se vrate u svoje domove (Dejtonski mirovni sporazum, 1995) . Tesser (2013) je tvrdio da je Dejton "postavio temelje za zajedničke međunarodne napore da podstaknu povratak manjina i rekonstituciju multietničke BiH " (str.159). Međutim sama implementacija je dodatno otežana faktorima U nedavnom prvom poslijeratnom popisu, bilo je mnogo prijava nepravilnosti i opstrukcija, većina njih su se dogodili u Republici Srpskoj. Izvještaji se ukazali na pokušaje popisivači iz Srebrenice koji su " da upitnike prebace preko granice u Srbiju " (Jukić, 2013; Dnevni Avaz, 2013). Dok je Perry (2013) gledala na popis stanovništva 2013e kao pozitivan korak naprijed, mnogi nepravilnosti i prepreke popisu u Republici Srpskoj prijetile su valjanosti popisa stanovništva. Osim nepravilnosti u vezi izvršavanja popisa u Srebrenici i drugim gradovima u istočnoj Bosni, gdje je došlo do većine zločina u periodu 1992-1995, predstavnik Fondacije Popis 2013 Dr. Lavić je ukazao na to da su opstrukcije evidentne u područjima Prijedora i Osmacima, odnosno svim područjima gdje su Bošnjaci protjerani iz svojih domova, a gdje su se masovno vratili nakon rata, ukazujući na očiglednu obstrukciju predstavnika RS da se uračunaju u popis prognani Bošnjaci iz RS (World Bulletin, 2013) .

Sa ovakvom pozadinom, usporedba Bosna i Hercegovina (BiH) i SADa u smislu upravljanja i politike je vrlo izazovan zadatak, iako su neki od ključnih elemenata

političke, pravne, ekonomске i pravosudnih u BiH su stvoreni od strane američke administracije. U pogledu ocjenjivanja postojećeg sistema u Bosni i Hercegovini važno je razmotriti sistem upravljanja u SAD i njegove osnovne demokratske principe.

Dugoročni uspjeh demokratskog upravljanja u SAD se može pripisati godinama pokušaja i pogreški ali i krvave povijesti borbe za građanska prava za sve američke građane.

Trenutnom političkom i pravnom sistemu Bosne i Hercegovine je rezultat rata koji je opustošio zemlju i brzinu izgrađeni Dejtonskog mirovnog sporazuma. Čak je i jedan od glavnih kreatora i glavnog zagovornika za mirovne pregovore, sada pokojni Richard Holbrookea, priznao nedostatke sporazuma Dejtonskog mirovnog izrazivši žaljenje što nije uložio “jači napor da se ne koristi ime Republike Srpske” i dalje pojašnjenjavajući da je američka administracija “potcjenila napore Pala da zadrže krvlju natopljeno ime” Republika Srpska (Holbrooke, 1999, str. 135). Američka administracija je bila itekako svjesna činjenice da su većina zvjerstava u BiH počinili Srbi u svome pokušaju da stvore Republiku Srpsku i da “samo su bosanski Srbi izveli jasno organiziranu, kampanju etničkog čišćenja velikih razmjera” (DCI Interagency Balkan Task Force, 1995).

U cilju definiranja reprezentativne demokratije, ustavne demokratije i republike , mora se pregledati povijesni razvoj ovih osnovnih demokratskih principa, kako u trenutnom kontekstu, tako i kroz nekoliko primjera neuspješnog primjera federalizma, na primjeru propalog federalizma u bivšem Sovjetskom Savezu i bivšoj Jugoslaviji . Ravnoteža koja je potrebna da se održe različiti interesi država koje su pristupile uniji je prevagnula u korist državnih interesa naspram saveznih. Roust i Shvetsova (2007) su tvrdili da “samo države sa dobro razvijenim (pravilno institucionaliziranim)

demokratskim izbornim konkurencijima imaju priliku da formiraju otpornu državnu zajednicu i održe svoje savezni ustavni aranžman ne samo u formi, nego i u političkoj praksi” (str.245). Demokratska izborna konkurenca ne može se ostvariti u čistom jedno-političkom sistemu , gdje postoji i vlada samo jedna stranka , kao što je bio slučaj u obje gore navedene zemalje. Kina će se uskoro suočiti sa sličnim problemima kao i druga nepluralistička društva.

Dinamični federalizam SAD

Dok ustavna demokracija garantira ugovor između savezne vlade, države i birača, predstavnička demokratija obezbjeđuje za izbor predstavnike koji odgovoraju volji većine populacije. Ali zbog dinamike izražene kroz vrstu federalne vlade Sjedinjenih Američkih Država potrebne provjere i ravnoteže su ostvarene kroz balansiranje moći između izvršne, zakonodavne i sudske vlasti. Ovo gledište je dodatno podržano sljedećom izjavom da je "vlada modernista nije definirana izborima po sebi, već u odnosima između učešća i predstavljanja (društva i države), ustanovljena izborima" (Urbinati, 2006, str. 8).

McCoy (2001) je tvrdio da su “Sjedinjene Države savezna republika umjesto liberalne demokracije” (str. 12). Uspjeh SAD se može pripisati efikasnom upravljanju i snazi država u podršci efektivnoj republici. Kao što je postavio Lovett (2006) “Značaj vladavine prava za slobodu republike...u klasičnoj republičkoj tradiciji, je izražena kao ideal ‘carstva zakona’ - pojam koji znači da u slobodnoj republici zakoni, a ne ljudi, vladaju” (str. 17). Ova vladavina prava je najbolje izražena upravo u Sjedinjenim Američkim Državama, gdje ponekad želju većine ukida Vrhovni sud ili odlukama drugih

sudova se ukida volja većine, kao što se vidjelo na primjeru Zakona o identificiranju birača iz Arizone (Brinkerhoff, 2013). Ova odluka Vrhovnog suda je bila donešena uprkos podršci zakonu od strane većine stanovništva u SAD-u, ako je vjerovati nacionalnim anketama.

Neophodna prilagođavanja u dinamičnom odnosa između državnih, lokalnih i federalnih vlada su najbolje osvjedočena u mnogim programima vlade. Boyd je (1997) objasnio američki federalizam u historijskom kontekstu i naveo kako je “1981e, Kongres donio Jedinstveni zakon o ravnjanju proračuna kako bi se konsolidirao niz socijalnih programa u devet blokova nepovratnih sredstava, što je omogućilo veću državnu i lokalnu autonomiju i fleksibilnost u oblikovanju lokalnih strategije za rješavanje saveznim ciljeva” (para. 20). Ova promjena u cilju rješavanja saveznih ciljeva za lokalne vlade je dodatno poboljšana kroz implementaciju tzv. Zakona američkog oporavka i reinvestiranja (ARRA) i način na koji su finansije redistribuirane na državne i lokalne vlasti. Kako je tvrdio Gordon (2010) “Ipak, poticajni zakon može sadržavati sjeme novog fiskalnog federalizma”, jer su fondovi korišteni “ciljano prema lokalnim ekonomskim uvjetima, a zauzvrat su iziskivani opsežni, neki kažu nametljivi , izvještaji” (para. 6). Gordon (2010) je zaključio da je “ove inovacije sadrže lekcije za dizajniranje stalnog kontracicličnog programa pomoći, ili ‘federalizma 2.0’” (para. 6). Naravno ovo ima smisla u trajnoj dinamici davanja i uzimanja i redefinira uloge državnih i savezne vlade.

U kontekstu gore navedenog, trenutni složeni politički sistem Bosne i Hercegovine suočava se sa nepremostivim izazovima. Ti izazovi su posebno teški za

relativno malu zemlju u Europi, koja je stekla neovisnost od Jugoslavije na referendumu sprovedenom 1992e i koja je ubrzo priznata od strane Ujedinjenih Naroda, Europske Unije, Sjedinjenih Američkih Država i gotovo svake zemlje na svijetu (Malcolm, 1994, str. 234; Commission on Security and Cooperation in Europe, 1992). Bosna je preživjela tragičnu “genocidnu agresiju” i zločine počinjene u periodu od 1992-1995, što je rezultiralo u više od 100 000 mrtvih i velikog broja povrijeđenih i prisilno raseljenih civila a što je dokazano od strane raznih izvora (Weine, 1999, str. 139; Nettelfield, 2010, str. 97). Dejtonski sporazum je zaustavio rat i “propisao bosanski ustav”, ali je “osnovao veoma decentraliziranu državu, sa slabim, ponekad nepostojećim institucijama na državnom nivou” (European Forum for Democracy and Stability, 2010, str. 1; Juncos, 2005, str. 92). Ured visokog predstavnika (OHR) je nastao kao “ad hoc međunarodna institucija odgovorna za nadgledanje implementacije civilnih aspekata sporazuma kojim je okončan rat u Bosni i Hercegovini” (OHR, 2010, para.1).

Administracija Sjedinjenih Američkih Država pod vođstvom bivšeg predsjednika Clinton-a je predvodila napore na zaustavljanju rata u Bosni i podržavala poslijeratnu političku, pravnu, ekonomsku i infrastrukturnu obnovu. Osim humanitarnih razloga, pojedinci u američkoj administraciji su za vrijeme rata u BiH vjerovali da su neaktivnosti SAD prema ratu štetili ugledu SAD širom svijeta. Na primjer Chollet (2005) je izvjestio da je u to vrijeme američki ambasador pri UN-u Albright “također znala da nedostatak akcije u Bosni čini ogromnu štetu ulozi Amerike u svijetu” i dodao je da “iz njezine perspektive u Ujedinjenim Nacijama, vidjela kako je Bosna oslabila diplomatsku polugu Amerike” (str. 18). Dok su napori za završetak rata u BiH bili uglavnom diplomatski,

angažman SAD kroz intenzivno bombardiranje srpskih snaga u Bosni dao je najuvjerljivije rezultate. Diplomatske aktivnosti su proizvele najbolje rezultate pod intenzivnim pritiskom na vojni položaj Srba kao što je navedeno u deklasifikovanom CIA dokumentu, u izvještaju Richard Holbrooke za Bijelu kuću od 25og septembra, a koji je zagovarao intenzivno bombardiranje srpskih snaga na terenu dok se ne dođe do političkog rješenja (US Department of State, 1995) .

Većina poslije-ratnog političkog sistema u BiH, njene uprave i strukture dugoročnih smjernica predstavljaju složenu mješavinu napora da se zadovolje različiti regionalni igrači, Ujedinjene Nacije, EU i SAD. Prema izvještaju Europskog foruma za demokraciju i stabilnost (2010) "politički sistem Bosne i Hercegovine je složen i neefikasan" s "visoko decentraliziranim državom sa slabim državnim institucijama" i "nesretnom mješavinom parlamentarnog, predsjedničkog i polupredsjedničkog političkog sistema" (str.1). Bosna i Hercegovina, sa svojim složenim mehanizmom glasanja i političkim sistemom koji zahtijeva da "svaka politička jedinica ima svoje upravno tijelo, akumulira do 700 izabralih državnih službenika i više od 140 ministara" se i dalje smatra demokracijom (Europski Forum za demokraciju i stabilnost, 2010, str.1).

Osamnaest godina nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma bilo je dosta poziva za reformu i reviziju Dejtonskog sporazuma u cilju robustnijeg političkog sistema i kako bi se omogućilo BiH da se pridruži Europskoj Uniji. Kongres Bošnjaka Sjeverne Amerike (2010), najveća organizacija Bošnjaka u SAD i Kanadi, pozvao je vladu SAD da povede napore za promjenu postojeće strukture i izjavivši da je "najočitija potreba ali prepreka dugoročnom miru, napretku , i stabilnosti u Bosni i Hercegovini su ustavne

reforme”, koji su neophodne kako bi se BiH pridružila EU (st. 2). Potpredsjednik Instituta za mir, SAD, Serwer (2009) je u svom iskazu Kongresu SAD insistirao da su između ostalih elemenata potrebnih za reformu “entitetsko glasanje treba eliminirati iz bilo kojeg zakona koji EU određuje kao uvjet potreban za pristupanje EU” (str. 2). Ovi pozivi su napravljeni za reformu upravljanja i političku reformu pored “tekućih reformi”, a koje “su uglavnom rezultat pritiska na lokalne vlasti od strane međunarodne zajednice” (Open Society, 2006, str . 41).

Najčešći razlika između uprave i politike u Sjedinjenim Američkim Državama i gorućih pitanja koja prijeti BiH demokraciji se očituje kroz činjenicu da u SAD-u, političke stranke raspravljaju o ekonomskim, političkim i socijalnim pitanjima, bosansko-hercegovački političari raspravljaju o nacionalnim i etničkim pitanjima. Ova preosjetljivost o spornim domaćim pitanjima dovodi do političkog zastoja i nedostatka napretka. Kao što je objavljeno od strane Nacionalnog demokratskog instituta za međunarodna pitanja (2009) “zato što etnička pitanja istiskuju druga pitanja, i na taj način potiskuju formiranje druge političke trase, Bosanci nemaju mogućnost da raspravljaju i spore se oko drugih tema” tako da neriješena etnička i nacionalna pitanja i dalje dominiraju i manipuliraju politiku i upravljanje u Bosni i Hercegovini (str. 7).

Bez istinske reforme Dejtonskog sporazuma, ruke bosansko-hercegovačke vlade su praktički vezane. U Bosni i Hercegovini trenutno postoji veoma etnocentristički politički sistem, gdje nacionalistički osjećaji lako nadvladaju ekonomska i druga pitanja. Međutim upravo ta ekonomsko socijalna pitanja su jedna od glavnih razloga za masovne proteste koji se dešavaju u BiH februara 2014e. Bosna i Hercegovina je podijeljena na

dva politička entiteta, Republiku Srpsku (RS) i Federaciju Bosnu i Hercegovinu. Glavni problem s ovakvom podjelom leži u činjenici da je “etnička većina u RS-u omogućena putem etničkog čišćenja” nesrpskog stanovništva koje je do tada bilo većinsko u tim dijelovima koji su bili pod srpskom okupacijom a dodijeljeni su Dejtonskim sporazuma bosanskim Srbima (Stadlober, 2010, para. 7). Nažalost, čini se da će sve promjene u rješavanju čvora Dejtonskog sporazuma morati doći izvana, u režiji međunarodne zajednice, a ne pojedinih političkih dogovora stranki u Bosni i Hercegovini.

Dodatno otežavajuća okolnost je da u nekim slučajevima oni koji su počinili neke od najgorih ratnih zločina i genocida u BiH su postigli svoje ciljeve a njihove pristalice su ostali na vlasti. Do onoga trenutka kada se svi ratni zločinci nađu iza rešetaka i budu osuđeni za ratne zločine, biti će teško vidjeti značajan napredak. Ta kriza se odražava i kroz kontinuirano i flagrantno kršenje Dejtonskog sporazuma i stalno negiranje suvereniteta i pravo zemlje da postoji od strane srpskog rukovodstva . Jedan takav prekršaj se desio 17. septembra 2010, kada je vlada “u RSu, manjem entitetu naredila izradu plana za razgraničenje međuentitetske linije (linije razgraničenja) koji odvaja RS od drugog entiteta Bosne i Hercegovine drugog entiteta, Federacije Bosne i Hercegovine” (Hoare, 2010, para. 6) . Hoare (2010) je dalje napomenuo da je Dejtonskim sporazumom “propisano da se podešavanja međuentitetske linije razgraničenja mora izvršiti uz saglasnost oba entiteta, pod nadzorom međunarodnih vojnih snaga ” (para. 6). Dodatno, političari RS su ugrožavali ostatak zemlje pozivom za referendumom o otcjepljenju “unatoč strogim prigovorima od strane međunarodne zajednice, koja je prigovorila da taj potez krši uvjete Dejtonskog sporazuma ” (Dervišbegović , 2010 , para. 2).

Bosna i Hercegovina može krenuti naprijed svojim snagama, ali ne i sa sadašnjom strukturom u mjestu. Dejtonski sporazum je zaustavio rat, ali je došlo vrijeme za prave reforme . Međunarodna zajednica nije uspjela da interveniše na vrijeme da spriječi najstrašnijd zločind počinjend nad Bošnjacima, uključujući i genocid koji se dogodio u Srebrenici 1995, kada je “gotovo 8.000 [Bošnjaka] skupljeno i pobijeno u operaciji koja zahtjevala izvanredan nivo planiranja i logistiku ” (ICTY, 2004; Traynor, 2010, para. 4) . Ove strahote su se dogodile pod budnom prismotrom UN- sa (Grinfeld & Vermeulen, 2009). Rat koji se dogodio u Bosni i Hercegovni je bio čin rata od strane susjednih zemalja, kao što je Dinstein (2003) objasnio,

“Bosna i Hercegovina je izašla iz političke ruševine Jugoslavije kao neovisna država, a sukob [u BiH] pretvoren u međudržavni rat pomoću prekograničnog uključivanja srpskih (bivše Jugoslavije) oružanih snaga u vojne operacije pobune bosanskih Srba protiv Vlade države [Republike Bosne i Hercegovine op.a.] (u nastojanju da preuzmu kontrolu nad velikim površinama bosanske zemlje i da istu spoje u Veliku Srbiju (pp.7 - 8).”

Kao takva uloga Srbije se mora promatrati kroz sukob i agresiju nad RBiH ali i kroz potpisivanje mirovnog sporazuma od strane tadašnjih predsjednika Srbije i Hrvatske. Stoga je kontinuirano uplitanje od strane Srbije u unutarnje poslove i podrška separastičkim nastojanjima srpskih nacionalista u BiH jako otežavajući faktor za održivi mir ali i sprovedbu mirovnog sporazuma. Iako su Sjedinjene Američke Države napredovale bez velike pomoći izvana kroz historiju i teška vremena osim u borbi za neovisnost, odvojena studija je potrebna kako bi se uporedile historije BiH i SAD. U

usporedbi treba uzeti u obzir osnovne informacije o geopolitičkoj situaciji u regiji Balkana, i sferama utjecaja Rusije, SAD, i EU, te povijesnog rivalstva u regijama, ulozi Srbije u agresiji i prijašnjim genocidima počinjenim nad Bošnjacima i svojim naporima da dominira regionalnu politike , uključujući utjecaj na politiku i upravljanje preko svojih punomoćnika u Bosni i Hercegovini.

Dodatno, Bosna i Hercegovina i njeni građani se suočavaju sa značajnim izazovima u trenutnom geopolitičkom kontekstu u regiji, ustavnim poredkom, postojećim podjelama i političkom utjecaju susjednih zemalja u Bosni. Potreba za značajnim promjenama podržanim od strane međunarodne zajednice je sve važnija. Odluka EU da omogući bezvizni aranžman za bosanske građane je bio mali korak u pravom smjeru (Vogel, 2010). Međutim, Jeffrey (2013) postavlja da je “podupiranje procesa europskih integracija u BiH šire pitanje političke integracije suverenih država u transnacionalne vladine entitete”(str. 157). I dok u vrijeme kada međunarodna zajednica proziva i bavi se naporima političara Republike Srpske koje je Jeffrey (2013) opisao kao sposobnost da “stvore diskurzivni prostor za promociju europeizma, istovremeno blokirajući ustavne i institucionalne reforme koji bi pomogli bosanskom pristupanje EU,” zastoj Bosne i Hercegovine će se nastaviti i sa mogućnošću većih socijalnih nemira sa nesagledivim posljedicama (str. 166).

References

- Blum, R., Stanton, G.H, Sagi, S., & Richter, E.D. (2008). ‘Ethnic cleansing’ bleaches the atrocities of genocide. *European Journal of Public Health*, 18(2), 204-209.
- Retrieved from <http://eurpub.oxfordjournals.org/content/18/2/204.full.pdf+html>
- Boyd, E. (1997). American federalism, 1776 to 1997: Significant events. Retrieved from <http://usa.usembassy.de/etexts/gov/federal.htm>
- Bradford, W. (1856). Deane, C. (Editor). History of Plymouth Plantation. Reprinted from the Massachusetts Historical Collections. Edited, with notes, by Charles Deane The British Library.
- Brinkerhoff, N. (2013-06-19). Arizona Voter ID Law overturned by the U.S. Supreme Court. Retrieved from <http://www.allgov.com/news/top-stories/arizona-voter-id-law-overturned-by-the-us-supreme-court-130619?news=850337>
- Chollet, D. (2005). The road to the Dayton Accords. A study of the American Statecraft. New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Commission on Security and Cooperation in Europe (CSCE). (1992). The Referendum on Independence in Bosnia-Herzegovina. February 29 – March 1, 1992. A Report Prepared by the Staff of the Commission on Security and Cooperation in Europe.
- Constitution of Bosnia and Herzegovina. (1995). Retrieved from:
http://www.ccbh.ba/public/down/USTAV_BOSNE_I_HERCEGOVINE_engl.pdf
- Congress of North American Bosniaks (CNAB). (2010-01-01). CNAB welcomes Secretary Clinton’s planned Balkans trip. Retrieved from:
<http://www.bosniak.org/cnab-welcomes-secretary-clintons-planned-balkans-trip/>

Dayton Peace Agreement. (1995). The General Framework Agreement: Annex 7.

Chapter One: Protection. Retrieved from

http://www.ohr.int/dpa/default.asp?content_id=375

DCI Interagency Balkan Task Force. (1995-12-22). Atrocities in Bosnia: A regional overview. Retrieved from

http://www.foia.cia.gov/sites/default/files/document_conversions/89801/DOC_000241197.pdf

Dervisbegovic, D. (2010-02-11). For Bosnia's Dodik, referendum law means it's make or break time. Radio Free Europe Liberty. Retrieved from

<http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2010/02/mil-100211-rferl02.htm>

Dinstein, Y. (2003). War, Aggression and Self-Defence, Third edition. Cambridge University Press. New York, NY.

Dnevni Avaz (2013-10-8). Investigation Surrounding Irregularities During B&H Population Census. Retrieved from <http://www.sarajevotimes.com/investigation-surrounding-irregularities-during-bh-population-census/>

European Forum for Democracy and Stability. (2010). Bosnia and Herzegovina. Retrieved from

http://www.europeanforum.net/uploads/countries/pdf/bosnia_herzegovina.pdf

European Stability Initiative (ESI). (2004). Governance and Democracy in Bosnia and Herzegovina. Post-Industrial Society and Retrieved from:

<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/untc/unpan018624.pdf>

- Gordon, T. (2010). Federalism, U.S. Economic Stimulus, U.S. Economy, U.S. Constitutional Issues. Retrieved from:
http://www.brookings.edu/opinions/2010/0917_new_federalism_gordon.asp
- Grünfeld, F & Vermeulen, V. (2009). Failures to Prevent Genocide in Rwanda (1994), Srebrenica (1995), and Darfur (since 2003). *Genocide Studies and Prevention*. University of Toronto Press. (2009) 4 (2). 221-237
- Hoare, M.A. (2010). The break-up of Bosnia and the break-up of Serbia ? Greater Surbiton. Retrieved from: <http://greatersurbiton.wordpress.com/2010/09/30/the-break-up-of-bosnia-and-the-break-up-of-serbia/>
- Holbrooke, R. (1999). To end a war. Revised edition. Modern Library.
- Hopkins, V. (2014-02-13). “We are hungry in three languages”: citizens protest in Bosnia. Open Democracy. Retrived from
<http://www.opendemocracy.net/5050/valerie-hopkins/%E2%80%9Cwe-are-hungry-in-three-languages%E2%80%9D-citizens-protest-in-bosnia>
- International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY). (2001-08-02). Prosecutor v. Radislav Krstic (Trial Judgment), Retrieved from:
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/414810d94.html>
- International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY). (2004-04-19). Prosecutor v. Radislav Krstic (Appeal Judgement), IT-98-33-A. Retrieved from
<http://www.unhcr.org/refworld/docid/414810384.html>

- Jeffrey, A.S. (2013). *The improvised state: sovereignty, performance and agency in Dayton Bosnia*. Malden, MA: John Wiley & Sons, Ltd.
- Jukic, E.M. (2013-10-15). Bosnian NGOs Question Validity of Census. BIRN. Retrieved from <http://www.balkaninsight.com/en/article/bosnian-ngos-question-census-validity>
- Judah, T. (2014-02-07). Bosnian protests: A Balkan Spring?. BBC Retrieved from <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-26093160>
- Juncos, A. E. (2005). *The EU's post-conflict intervention in Bosnia and Herzegovina: (re)Integrating the Balkans and/or (re)Inventing the EU?* Southeast European Politics. Vol. VI, No. 2. p. 88 – 108. Retrieved from: <http://www.seep.ceu.hu/archives/issue62/juncos.pdf>
- Krane, D., & Koenig, H. (2005). The state of American federalism, 2004: Is federalism still a core value? *Publius*, 35(1), 1–40, 188.
- Lovett, F. (2006). Republicanism. In E. N. Zalta (Ed.), The Stanford encyclopedia of philosophy (Spring 2010 ed.). Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/republicanism/>
- Malcolm, N. (1994,1996). *Bosnia: A short history. New, Updated edition*. New York University Press. New York, NY.
- Mansfield, A.M. Ethnic but Equal: The Quest for a New Democratic Order in Bosnia and Herzegovina. Columbia Law Review. Vol. 103, No. 8 (Dec., 2003), pp. 2052-2093. Retrieved from: <http://www.jstor.org/stable/3593383>
- McCoy, C. S. (2001). Federalism: The lost tradition? *Publius*, 31(2), 1–14.

- Mueller, D.C. (2000). Constitutional Democracy. Oxford University Press, USA.
- Murphy, W.F. (2007). *Constitutional democracy: creating and maintaining a just political order*. The Johns Hopkins University Press.
- National Democratic Institute for International Affairs. (2009). Bosnia-Herzegovina Democracy Assessment Report. Retrieved from
http://www.ndi.org/files/Bosnia_Assessment_Report.pdf
- Nettelfield, L.J. (2010). Courting democracy in Bosnia: The Hague's Tribunal impact in a post-war state. New York, NY: Cambridge University Press.
- Office of the High Representative. (2010). About. Retrieved from http://www.ohr.int/ohr-info/gen-info/default.asp?content_id=38519
- Open Society Fund Bosnia and Herzegovina. (2006). Democracy Assessment in Bosnia and Herzegovina. Retrieved from
http://www.soros.org.ba/images_vijesti/Istrazivanje%20demokratije/Democracy%20Assessment%20in%20Bosnia%20and%20Herzegovina.pdf
- Perry, V. (2013). The 2013 Census in Bosnia and Herzegovina – A Basic Review. Democratization Policy Council. Retrieved from
<http://democratizationpolicy.org/pdf/dpcpolicynotebihnewseries3bihcensus.pdf>
- Ritchie, A. C. (1936). The Constitution and the states. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 185(1), 16–21.
- Roust, K., & Shvetsova, O. (2007). Representative democracy as a necessary condition for the survival of a federal constitution. *Publius*, 37(2), 244–261.

- United Nations Security Council Report. (November, 2011). Retrieved from
<http://www.securitycouncilreport.org/site/pp.aspx?c=glKWLeMTIsG&b=7811243&printmode=1>
- Serwer, D. (2009). Hearing on “Fulfilling the Promise of Peace: Human Rights, Peace and Reconciliation in Northern Ireland and Bosnia.” House Committee on Foreign Affairs. Subcommittee on International Organizations, Human Rights and Oversight. United States Institute for Peace. Retrieved from
<http://www.usip.org/files/resources/Serwer%20HCFA%20Testimony%209.16.10.pdf>
- Soule, S. (2002). Creating a cohort committed to democracy? Civic Education in Bosnia and Herzegovina. Paper prepared for the American Political Science Association’s Annual Meeting Boston, August 29- September 1, 2002. Retrieved from <http://www.civiced.org/research/pdfs/CreatingaCohort.pdf>
- Stadlober, H. (2010-10-01). Dayton – 15 Years Later. The Vienna Review. Retrieved from <http://www.viennareview.net/austriaeu/dayton-15-years-later-4198.html>
- Traynor, I. (2010-06-10). Srebrenica genocide: worst massacre in Europe since the Nazis. The Guardian. Retrieved from <http://www.guardian.co.uk/law/2010/jun/10/hague-bosnian-serb-srebrenica-genocide1>
- Tesser, L.M. (2013). *Ethnic cleansing and the European Union: An interdisciplinary approach to security, memory and ethnography*. New York, NY: Palgrave Macmillan.

Urbinati, N. (2006). *Representative democracy: principles and genealogy*. Chicago, IL: University Of Chicago Press.

United Nations Security Council. (2012-11-13). Political gridlock threaten fragile gains, High Representative for Bosnia and Herzegovina Tells Security Council. 6860th Meeting (AM). Retrieved from
<http://www.un.org/News/Press/docs/2012/sc10811.doc.htm>

United Nations Security Council. (2013-05-14). The situation in Bosnia and Herzegovina. Retrieved from
http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_pv_6966.pdf

United Nations Security Council. (2013-11-13). Despite polarizing rhetoric, institutional inertia, Bosnia and Herzegovina still has every chance to prosper, High Representative tells Security Council. Security Council 7057th Meeting (AM). Retrieved from <http://www.un.org/News/Press/docs/2013/sc11173.doc.htm>

US Department of State. (1995-09). White House Situation Room. Unclassified. Case No. o-2013-04186. From Dick Holbrooke.

Vogel, T. (2010-11-08). Albania, Bosnia get visa-free travel. European Voices.com. Retrieved from: <http://www.europeanvoice.com/article/2010/11/albania-bosnia-get-visa-free-travel-/69367.aspx>

Weine, S.M. (1999). *When history is a nightmare: Lives and memories of ethnic cleansing in Bosnia-Herzegovina*. Rutgers University Press.

World Bulletin/News Desk. (2013). Census irregularities in Bosnia. Retrieved from

<http://www.worldbulletin.net/?aType=haber&ArticleID=120321>